

# ”Yhtistys pehmeän T:en poisheittämistä varten...”

Otsikosta puuttuu vielä yksi sana, eli nimi on kokonaisuudessaan Yhtistys pehmeän T:en poisheittämistä varten suomenkielestä, ja kun tämä kerran oli ”yhtistyksen” nimi, ei se kaipaa lainausmerkkejä. Oheisesta kuvaharvinaisuudesta, jota en tiedä koskaan julkaisseeni, on luettavissa, että kysymys oli vuosikokouksen viettämisestä Raatin ravintolassa Oulussa elokuun 11. päivänä alkaen kello kahdeksalta illalla.

Allekirjoittajana on sihteeri ja tämän tituleerauksen alla vielä alleviivattuna: Huom.! Ehdottomasti kaikki!

Nimi, tehtävä, kokouspaikka ja aika selviävät, mutta vuosiluku puuttuu. Sitä voi vain arvailla, mutta muistelen, että Raatin nykyinenkin vanhin osa, se kaksikerroksinen puutalo, oli ravintolana jo 1870-luvulla. Sittenminhän siitä tuli neljännesvuosisadaksi suojeluskuntatalo, ja nyt sitä hallitsee Oulun NMKY eli Ynni.

Sain tämän jäsenkortin vuosikymmeniä sitten. Muistelen, että olisin sen itse löytänyt, kun tutkiskelin nykyisen kauppakamarin tontilla, siis Hallituskadun ja Aleksanterinkadun kulmatontilla puretun puutalon jäännöksiä. Saattaa olla, että penkoja oli joku toinen, joka



sitten toi kortin minulle.

Niin monenlaisia yhdistyksiä kuin tähän kaupunkiin onkin perustettu, niin tämä on kyllä niistä omituisimpia, ajattelimepa ”pehmeästä T:estä” mitä hyvänsä. Olisin kiitollinen, jos lukijaksi sattuisi joku, joka joutaisi tietää. Mutta tosissaan yhdistyksen jäsenet tuntuvat olleen, sehän näkyy jo jäsenkortin kuvasta: työasuun pukeutunut mies, vaatetus minun mielestäni hyvinkin sellainen, jota käytettiin 125 vuotta sitten, laikaise luudallaan yli laidan monenkokoisia D-kirjaimia. Pois jaloista!

Tätä juttua varten pengoin esille muutamia vanhoja paki-

noitani, mutta näyttää siltä, että olisin vain kerran maininnut tämän yhdistyksen, vain maininnut. Aiheena tuntuvat olleen ainakin kolmessa pakinnassa erilaiset siwistysseurat. Niistä monien ohjelmassa on ollut kirjastoate. Erään muistiinpanoni mukaan 23.12.1866 aloittanut Siwistys-seura perusti sekin kirjaston, jonka hoitajaksi valittiin J. Bergdahl, ensimmäinen edesmenneen ”Päärtaalin kirjakaupan” kauppiasta. Tämä pakina ilmestyi 9. huhtikuuta 1970.

27.1.1977 pakinani otsikkona oli Siwistysseura ja kirjastosiwistys. Siinä kerron, että ensimmäinen kansankirjasto pe-

rustettiin Ouluun jo 1856. Puuhämiehenä oli monitoiminen kappalainen Juhana Bäckvall, joka juuri silloin oli siirtynyt Oulunsalon kappalaisen virasta kaupunginkappalaiseksi. Vuodesta 1860 lähtien näyttäisi seuran pieni kirjasto olleen kappalaisen kotona. Taisi sitten hiipua, kun Bäckvall 1865 lähti Kesälahden kirkkoherraksi (palatakseen kylläkin 1876 Oulun kirkkoherraksi).

Kappalaisen kirjasto oli tainnut joutua huhuhava jälille, koska tiedän kertoa, että se löytyi linnansaarnaaja Ehnberg-vainajan perikunnalta. Siwistysseuran perustamisvuodeksi tiedän tässä pakinnassani 1865, mutta en nyt jaksapa penkoa, kumpi vuosiluku on oikea. Hautalastakaan se ei selviä. Näistä se on sitten lähtenyt nykyinen Oulun ”kansankirjasto”, kaupunginkirjasto.

Mainittuja vanhempi ”kansankirjasto” oli se Toppeliuksen tätien lainakirjasto, jonka koulupoika Zacris Topelius kertoo lukeneensa ”läpi” ollessaan oppilaana Oulun triviaalikoulussa. Tapahtui siinä Toppeliuksen talossa, joka tänäkin päivänä seisoo vankasti kivijalkansa päällä osoitteessa Torikatu 16. (Seinässä Toppelius-Topelius-ten laatat.)

Siinä talossa Zachris kirjat luki, mutta hänen tätiensä Gretan ja Lisetten kirjasto sijaitsi kyllä pienessä punaisessa maalatussa pihapiirin talossa, jossa tantit asuivat.

Nämä kirjastoasiat tulivat mieleeni senkin takia, että ystäväni Erkki Kärkkäinen, kirjapöllönkin arvonimen kerran saanut, ihmetteli, mikä on ollut anno dazumal Bok-Cabinetet i Uleåborg. Hänen hyllyynsä on kiertynyt vanha sidottu kirja, jonka sisäkanteen on liimattu lappu, johon nämä em. Sanat on painettu. Etukanteen on lisäksi kullatuin kirjaimin painettu em. Nimen lyhennelmä: B:C: i – U-g. Kirjan ylipitkä nimi alkaa näin: Protokoller uti Armfeldska högmålet... Kysymys kai on kirjastosta, koska kirjaan on merkitty numero 179.

Kirjanen on 1700-luvun lopulta, mutta mainitsemani painatukset viittaavat siihen, että Oulussa on jo ollut kirjapaino. Sehän aloitti 1827. Kuka lukijoista olisi kirjapöllöäkin viisaampi?

*Penny*